

Sygn. akt I ACa 97/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 maja 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Dorota Gierczak
Sędziowie:	SA Mirosław Ożóg SO del. Teresa Karczyńska-Szumilas (spr.)
Protokolant:	stażysta Agata Karczevska

po rozpoznaniu w dniu 23 maja 2014 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa K. C.

przeciwko A. S.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego
od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku

z dnia 30 września 2013 r. sygn. akt I C 1272/10

1. oddala apelację;
2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym.

Na oryginale właściwe podpisy.

Sygn. akt I ACa 97/14

UZASADNIENIE

Powód K. C. wystąpił przeciwko pozwanemu A. S. z powództwem o zapłatę kwoty 119.550 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1 października 2008r. do dnia zapłaty oraz o zasądzenie kosztów procesu z tytułu wynagrodzenia za świadczone na rzecz pozwanego usługi.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o odrzucenie pozwu jako skierowanego do sądu nie posiadającego jurysdykcji krajowej w niniejszej sprawie, ponadto - z ostrożności procesowej – domagał się oddalenia powództwa w całości oraz zasądzenia zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego. Pozwany wskazywał, że powód

nie wykonał na jego rzecz żadnej skutecznej czynności, powołał się na naruszenie zasad współzycia społecznego (art. 5 k.c.) oraz wyzysk, podniósł nadto zarzut przedawnienia roszczenia.

Postanowieniem z dnia 4 lutego 2011r. Sąd Okręgowy odmówił odrzucenia pozwu.

Wyrokiem z dnia 30 września 2013r. Sąd Okręgowy w Gdańsku zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 119.550 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 25 stycznia 2009r. do dnia zapłaty, oddalił powództwo w pozostałym zakresie oraz rozstrzygnął o kosztach postępowania w sprawie.

Podstawę powyższego orzeczenia stanowiły następujące ustalenia faktyczne:

W maju 2005r. powód K. C. spotkał się w K. z pozwanym A. S.. Podczas spotkania pozwany okazał powodowi prawomocne wyroki Sądu Krajowego w K. przeciwko Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w K. na kwotę ponad 2 mln euro. Pozwany chciał, aby powód uzyskał uznanie tych wyroków w Polsce, celem wszczęcia egzekucji przeciwko (...) K.. Na pierwszym spotkaniu strony nie ustaliły wynagrodzenia, a powód miał się zorientować w sytuacji i zdecydować, czy podejmie się tych czynności. Na kolejnym spotkaniu w lipcu 2005r. strony ustaliły rolę powoda w sprawie oraz jego wynagrodzenie. Powód miał doprowadzić do uznania w Polsce dwóch wyroków Sądu Krajowego w K. i do przeprowadzenia negocjacji z Zarządem (...) K. w celu spłaty zadłużenia na rzecz pozwanego. Strony ustaliły, że za każde wydane 1 euro powód otrzyma 2 euro wynagrodzenia. Pieniądze te powód miał otrzymać z pierwszych środków uzyskanych przez pozwanego od (...) K.. W październiku 2005r. powód otrzymał od pozwanego oryginały wyroków Sądu Krajowego w K.. W dniu 17 listopada 2005r. powód dokonał ich tłumaczenia na język polski, a następnie w dniu 18 listopada 2005r. przesłał je do Sądu Okręgowego w Kaliszu celem ich uznania na terytorium Polski; wniosek został sporządzony przez pozwanego, ponadto powód w dniu 15 listopada 2005r. uiścił kwotę 200 zł tytułem opłaty od wniosku. Postanowieniem z dnia 22 grudnia 2005r. Sąd Okręgowy w Kaliszu stwierdził wykonalność w Polsce wyroku zaocznego Sądu Krajowego w K. z dnia 29 kwietnia 2002r. w sprawie o sygnaturze 14089/01 Izba Handlowa (...), postanowienia Sądu Krajowego w K. z dnia 21 maja 2002r. w sprawie o sygnaturze 14089/01 III Wydział Gospodarczy oraz postanowienia Sądu Krajowego w K. z dnia 7 października 2002r. w sprawie o sygnaturze 14089/01 III Wydział Gospodarczy.

Sąd Okręgowy ustalił także, iż w listopadzie 2005r. pozwany zwrócił się do powoda o przekazanie A. T. kwoty 5.000 euro, co powód uczynił.

Po uzyskaniu postanowienia Sądu Okręgowego w Kaliszu o uznaniu wyroków sądu niemieckiego powód dwukrotnie spotkał się z członkami zarządu (...) K. w celu spłaty zadłużenia na rzecz pozwanego. Powód uzyskał także informacje o numerach ksiąg wieczystych nieruchomości, które były własnością (...) K., a następnie złożył i opłacił wnioski o wpis hipotek przymusowych na rzecz pozwanego, złożył i opłacił też wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego przeciwko (...) K. u Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Jarocinie. Wnioski o wpisy hipotek oraz wniosek egzekucyjny zostały sporządzone przez radcę prawnego A. J., który następnie przesłał je powodowi, aby ten je złożył. W międzyczasie ogłoszona została (...), po ogłoszeniu której powód nie podejmował żadnych innych kroków w celu odzyskania wierzytelności pozwanego; odebrał jedynie dokumenty od radcy prawnego A. J. i przesłał je nowemu pełnomocnikowi pozwanego.

Z ustaleń Sądu Okręgowego wynika również, iż w dniu 9 marca 2006r. A. S. sporządził dokument zatytułowany „zobowiązanie płatnicze”, w którym oświadczył, że jest właścicielem bezspornej i wymagalnej wierzytelności przysługującej mu od Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w upadłości w wysokości 2.052.680 euro wraz z odsetkami i kosztami, wynikającej z prawomocnego wyroku Sądu Krajowego w K.. Ponadto oświadczył, że jako właściciel opisanej wyżej wierzytelności ma wobec K. C. do uregulowania zobowiązanie płatnicze na kwotę € 30.000,00, które obejmuje 10.000 euro tytułem poniesionych kosztów wydanych i opłaconych przez K. C. w celu uregulowania częściowych płatności i prac, związanych z przygotowaniem odzyskania wyżej opisanej wierzytelności i 20.000 euro tytułem wynagrodzenia za dotychczasową współpracę. Pozwany oświadczył, że suma 30.000 euro to obopólnie potwierdzona wartość jego zadłużenia wobec pozwanego na dzień sporządzenia oświadczenia. Kwotę tą pozwany zobowiązał się zapłacić w trybie natychmiastowym powodowi już z pierwszej odzyskanej sumy od jego

dłużnika Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...). Pozwany w powyższym dokumencie oświadczył także, że włada biegle językiem polskim.

W dniu 21 marca 2006r. pozwany upoważnił powoda do odbioru dwóch odpisów wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi sygn. akt ACz 266/06 z dnia 21 marca 2006r. oraz do przedłożenia jednego z nich w Wydziale Ksiąg Wieczystych celem wpisu hipotek.

W dniu 7 lutego 2007r. pozwany reprezentowany przez adwokata J. M. dokonał zgłoszenia wierzytelności w postępowaniu upadłościowym R. S. P. w K. w kwocie 12.587.379,62 zł jako równowartość kwoty 2.715.723,76 euro. W dniu 10 października 2011r. pozwany reprezentowany przez radcę prawnego J. K. dokonał zgłoszenia wierzytelności w tym postępowaniu w kwocie 5.664.246,57 zł.

Dalsze ustalenia Sądu Okręgowego wskazują szczegółowo na treść korespondencji mailowej wymienianej między stronami dotyczącej toczącego się postępowania upadłościowego R. S. P. w K. i zaspokojenia w jego toku pozwanego.

Sąd Okręgowy ustalił także, iż w mailu z dnia 22 października 2008r. pozwany poinformował powoda, że obwieszczenie o kolejnym podziale funduszu ogłoszone zostanie w dniu 29 października 2008r., poprosił o podanie nr rachunku bankowego wraz z kwotą w złotych, która zostanie wpłacona bezpośrednio przy podziale oczekiwanych pieniędzy; pozwany stwierdził, że powód otrzyma pieniądze jeszcze w listopadzie. W dniu 23 października 2008r. powód mailowo zapytał pozwanego, odnośnie ostatecznej propozycji kwoty wynagrodzenia, biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności, a przede wszystkim efekt działań powoda i czas oczekiwania. Pozwany odpowiedział, że przy ustalaniu należnej powodowi kwoty brał pod uwagę jego zaangażowanie, a propozycja, że za każde 5.000 pozwany może dać 10.000 jest otwarta. W mailu z dnia 28 października 2008r. pozwany poprosił powoda o zeskanowanie dokumentu, w którym ujęte jest jego zadłużenie i przesłanie go na jego e-mail, co ułatwić miało wydanie polecenia płatności. W mailu z dnia 4 listopada 2009r. pozwany podał, że jego adwokat chce uzyskać w oryginale jego „zlecenie płatności” dla powoda. Wskazał, że nieodwracalnie płatność zostanie najpóźniej na początku następnego tygodnia zrealizowana.

Syndyk masy upadłości R. S. P. w K. na podstawie prawomocnych list wierzytelności wypłacił pozwanemu kwotę 16.637.166,72 zł.

Powód w piśmie z dnia 24 grudnia 2009r. wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 30.000 euro wynikającej ze zobowiązania płatniczego z dnia 9 marca 2006r. wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 1 czerwca 2006r. w terminie do dnia 10 stycznia 2010r. Wezwanie to zostało wysłane na dwa adresy, które okazały się nieaktualne.

Ustaień faktycznych w sprawie Sąd Okręgowy dokonał w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, przede wszystkim w postaci dokumentów oraz zeznań powoda.

W ocenie Sądu Okręgowego dokonany w zeznaniach powoda opis czynności, jakie powód podjął na rzecz pozwanego, znajduje odzwierciedlenie w treści maili, jakie strony ze sobą wymieniały w 2005 i 2006 roku. Ponadto zeznania dotyczące wnoszenia przez powoda za pozwanego opłat urzędowych oraz ponoszenia innych wydatków znajdują w dużej mierze potwierdzenie w dokumentach złożonych do akt, w tym pokwitowań wpłat. Treść maili potwierdza również, że powód na wyraźne polecenie pozwanego zapłacił A. T. kwotę 5.000 euro. Przede wszystkim zaś zeznania powoda znajdują potwierdzenie w dokumencie z dnia 9 marca 2006r. zatytułowanym „zobowiązanie płatnicze”, w którym pozwany wprost oświadczył, że jako właściciel wierzytelności przysługującej mu od (...) K. ma wobec K. C. do uregulowania zobowiązanie płatnicze na kwotę 30.000 euro. Zważył Sąd Okręgowy, że pozwany co prawda kwestionował prawdziwość tego dokumentu, jednak w żaden sposób nie wykazał zasadności tych twierdzeń, mimo że taki obowiązek spoczywał na nim zgodnie z art. 253 k.p.c.

W ocenie Sądu Okręgowego umowa zawarta przez strony posiada cechy pozwalające na zakwalifikowanie jej jako umowy o świadczenie usług, a nie - jak twierdzi pozwany - umowy rezultatu zbliżonej do umowy o dzieło. Powód miał bowiem wykonać na rzecz pozwanego różnego rodzaju czynności faktyczne o charakterze windykacyjnym,

które miały zmierzać do wyegzekwowania roszczenia przysługującego pozwanemu od (...) K., nie zobowiązał się natomiast powód do skutecznego wyegzekwowania długu. Z treści korespondencji mailowej stron wynika, że działania na rzecz pozwanego prowadziło kilku profesjonalnych pełnomocników, a pozwany miał jedynie wykonać szereg czynności o charakterze faktycznym: dokonać tłumaczenia orzeczeń sądu niemieckiego i złożyć je w sądzie, opłacać pisma procesowe, przekazać środki pieniężne wskazanej osobie czy przeprowadzić rozmowy z dłużnikiem w celu ugodowej spłaty zadłużenia itp. Również z dokumentu z dnia 9 marca 2006r. zatytułowanego „zobowiązanie płatnicze” wynika, iż pozwany miał dokonać jedynie czynności o charakterze przygotowawczym, które miały posłużyć do wyegzekwowania wierzytelności pozwanego od (...) K.. Pozwany zobowiązał się do zapłaty wynagrodzenia powodowi z pierwszej sumy odzyskanej od dłużnika, jednak z treści dokumentu nie można wywnioskować, aby sumę tą miał osobiście wyegzekwować powód.

Powołując się na przepis art. 735 § 1 k.c. stosowany do umów o świadczenie usług w związku z art. 750 k.c. stwierdził Sąd Okręgowy, że z materiału dowodowego zebranego w sprawie nie wynika, aby powód świadczył swoje usługi na rzecz pozwanego bez wynagrodzenia. Przeciwnie w ocenie Sądu Okręgowego ze „zobowiązania płatniczego” należy wnosić, że powód miał otrzymać od pozwanego wynagrodzenie za „poniesione koszty” i „dotychczasową współpracę”, związane z przygotowaniem odzyskania wierzytelności przysługującej pozwanemu od (...) K..

Ustalając wysokość wynagrodzenia przysługującego od pozwanego powodowi Sąd Okręgowy miał na uwadze treść tego dokumentu, w którym pozwany oświadczył, że jego zobowiązanie wobec powoda wynosi 30.000 euro.

W konsekwencji Sąd Okręgowy zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 119.550 zł tytułem zwrotu poniesionych kosztów oraz wynagrodzenia za świadczenie usług dokonując przeliczenia waluty na dzień wymagalności roszczenia, tj. na dzień następujący po otrzymaniu przez pozwanego pierwszej kwoty od (...) K. w toku postępowania upadłościowego.

Odsetki ustawowe od wskazanego roszczenia Sąd Okręgowy zasądził na podstawie art. 481 k.c. mając na uwadze, że pozwany pozostawał w opóźnieniu z zapłatą od dnia 25 stycznia 2009r., oddalając powództwo w pozostałym zakresie.

Sąd Okręgowy uznał jednocześnie za nietrafny zarzut przedawnienia roszczenia powołując się przede wszystkim na treść „zobowiązania płatniczego” z dnia 9 marca 2006r., którego realizacja miała nastąpić pod warunkiem, że pozwany uzyska należność od swojego dłużnika i zdarzenie to określało także termin wymagalności roszczenia. Jednocześnie wskazał Sąd Okręgowy, że zgodnie z art. 123 § 1 pkt 2 k.c. bieg przedawnienia przerywa się przez uznanie roszczenia przez osobę, przeciwko której roszczenie przysługuje, zaś „zobowiązanie płatnicze” z 9 marca 2006r. stanowi również uznanie długu przez pozwanego.

W ocenie Sądu Okręgowego niezasadne pozostawały również twierdzenie pozwanego dotyczące wyczerpania, albowiem żądanie wskazujące na takie okoliczności zgłoszone być winno w odrębnym powództwie, a nadto nawet gdyby liczyć początek biegu dwuletniego terminu przewidzianego w art. 388 § 2 k.c. nie od zawarcia ustnej umowy świadczenia usług, ale od daty sporządzenia „zobowiązania płatniczego”, tj. od dnia 9 marca 2006r., znać trzeba, że roszczenia pozwanego z tego tytułu już wygasły.

Za nietrafny Sąd Okręgowy uznał także zarzut niezgodności żądania pozwu z zasadami współzycia społecznego wskazując, że z materiału dowodowego wynika, iż powód świadczył na rzecz pozwanego konkretne czynności faktyczne, zaś treść oświadczenia z dnia 9 marca 2006r. oraz korespondencja mailowa prowadzona między stronami potwierdza fakt bieglego władania przez pozwanego językiem polskim.

O kosztach postępowania sądowych Sąd Okręgowy orzekł zgodnie z zawartą w przepisie art. 98 k.p.c. regułą odpowiedzialności za wynik postępowania.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku wywiódł pozwany zaskarżając rozstrzygnięcie w zakresie uwzględnionego powództwa i orzeczenia o kosztach, domagając się zmiany orzeczenia w tym zakresie przez oddalenie

powództwa w zaskarżonej części, bądź uchylenia wyroku w tym zakresie i przekazania sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Skarżący podniósł zarzut naruszenia przepisów postępowania mającego istotny wpływ na wynik sprawy, w szczególności art. 225 k.p.c., poprzez otwarcie zamkniętej rozprawy bez zaistnienia ku temu podstaw kodeksowych i przeprowadzenie po tymże, nieprawidłowym otwarciu rozprawy dowodu z zeznań powoda w charakterze strony, w oparciu o który to środek dowodowy Sąd I instancji ustalił stan faktyczny stanowiący podstawę zapadłego wyroku.

Uzasadniając swoje stanowisko wskazał skarżący, że wydając zaskarżony wyrok Sąd pierwszej instancji oparł się o stan faktyczny ustalony w sposób rażąco sprzeczny z procedurą cywilną. Sam zaś materiał dowodowy w postaci dokumentów zgromadzonych w sprawie, nawet w postaci kwestionowanego przez niego zobowiązania płatniczego, bez zeznań powoda, w żaden sposób nie dawał podstaw do wydania zapadłego w sprawie wyroku.

Wedle skarżącego w świetle art. 225 k.p.c. istnieją jedynie trzy wyłączne powody otwarcia zamkniętej rozprawy, tj. gdy po zamknięciu rozprawy ujawniły się istotne okoliczności (art. 316 § 2 k.p.c.), strona w piśmie procesowym powołała nowe fakty i dowody istotne dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 381 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c.), skład sądu uległ zmianie po zamknięciu rozprawy, a przed wydaniem wyroku (art. 323 k.p.c.), zaś żadna ze wskazanych okoliczności w sprawie nie wystąpiła.

Odnosząc się do pozostałego zebranego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności zobowiązania pieniężnego z dnia 9 marca 2006r. skarżący wskazał, że nie wynika z niego, aby powód wykonał na rzecz pozwanego prace o łącznej wartości 30.000 euro.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie, wskazując na jej niezasadność oraz o zasądzenie od pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

Sąd Apelacyjny podzielił i przyjął za własne ustalenia stanu faktycznego dokonane w sprawie przez Sąd Okręgowy, czyniąc je podstawą własnego orzeczenia. Wbrew stanowisku prezentowanemu przez skarżącego postępowanie dowodowe przeprowadzone zostało przez Sąd pierwszej instancji w sposób prawidłowy, nie naruszający zasady kontrydiktoryjności, zaś jego wyniki ocenione zostały zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów i dały podstawy do poczynienia ustaleń, na których oparto zaskarżone rozstrzygnięcie.

Chybiony okazał się w istocie jedyny sformułowany w apelacji zarzut dotyczący naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 225 k.p.c., stanowiącego że zamkniętą rozprawę sąd może otworzyć na nowo.

Zgodzić się należy ze skarżącym, że powyższe uprawnienie sądu staje się jego obowiązkiem wówczas, gdy istotne dla sprawy okoliczności ujawniły się dopiero po jej zamknięciu (art. 316 § 2 k.p.c.); wówczas ustawodawca wprost we wskazanym przepisie użył formuły „rozprawa powinna być otwarta na nowo”. Konieczność otwarcia zamkniętej rozprawy może pojawić się także wtedy skład sądu uległ zmianie po jej zamknięciu rozprawy, a przed wydaniem wyroku (art. 323 k.p.c.), przy czym konsekwencją zaniechania podjęcia takiego rozstrzygnięcia będzie nieważność postępowania. Formuła przepisu art. 225 k.p.c. jest jednak fakultatywna, co oznacza, że sąd może otworzyć zamkniętą rozprawę na nowo zawsze wtedy, gdy uzna to za konieczne dla prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy. Wydanie postanowienia o otwarciu rozprawy pozostawione zostało dyskrecjonalnej władzy sędziowskiej, stąd spodziewanego przez skarżącego rezultatu nie może przynieść zgłoszenie stosownego zastrzeżenia w trybie art. 162 k.p.c. Jedynie na marginesie wskazać należy, iż postanowienie o otwarciu rozprawy nie stanowi również postanowienia kończącego w sprawie, które zgodnie z treścią art. 359 § 2 k.p.c., nie może być uchylone bądź zmienione przez sąd orzekający w sprawie nawet wtedy gdy nastąpi zmiana okoliczności sprawy; jednocześnie zaś można wywodzić, że gdyby otwarcie rozprawy możliwe było jedynie w sytuacji zmiany okoliczności sprawy przepis art. 225 k.p.c. jawiłby się jako zbędny.

Otwarcie zamkniętej rozprawy postanowieniem z dnia 16 września 2011r. nie stanowiło zatem naruszenia przepisów postępowania, zaś materiał dowodowy pozyskany przez Sąd Okręgowy już po otwarciu rozprawy, w tym z przesłuchania powoda, mógł podlegać stosownej ocenie, prawidłowo przeprowadzonej przez Sąd Okręgowy. W ocenie Sądu Apelacyjnego brak jest podstaw do kwestionowania prawidłowości procedowania przez Sąd pierwszej instancji, w tym przeprowadzenia zgłoszonego w pozwie dowodu z przesłuchania powoda, albowiem skoro skutkiem otwarcia rozprawy na nowo jest cofnięcie toku postępowania do stadium poprzedniego, możliwym staje się, czy to na wniosek stron czy też z urzędu, uzupełnienie postępowania dowodowego.

W świetle powyższego, w tym faktu, że nie zaistniały okoliczności wskazujące na konieczność wyeliminowania z materiału dowodowego przesłuchania powoda, uznać należało, że materiał dowodowy zgromadzony w sprawie, jako spójny i wzajemnie się potwierdzający, w pełni zezwalał na wniosek w zakresie zasadności powództwa.

Z przedstawionych względów apelacja, jako pozbawiona uzasadnionych podstaw, podlegała oddaleniu na mocy art. 385 k.p.c.

O kosztach orzeczono odpowiednio do wyniku postępowania apelacyjnego, na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 6 pkt 6 i § 13 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (j.t. Dz.U. z 2013r. poz. 461).